

Warszawa, dnia 16 maja 2017 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT PRAWNY I POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTITUCYJNYM

RCL.DPPTK.590.15/2017

INFORMACJA O WYROKU
TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO
Z DNIA 22 MARCA 2017 R. O SYGN. AKT SK 13/14¹⁾

I. Problem prawny

Problem konstytucyjny w niniejszej sprawie dotyczył braku regulacji umożliwiającej skazanemu udział w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Przedmiotem kontroli uczyniono **art. 204 § 1 i 2 w związku z art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy** (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.); zwany dalej „k.k.w.”.

Art. 204 § 1 k.k.w. stanowi, że jeżeli wobec sprawcy orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, sąd, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka. Jednak w przypadku uzyskania opinii, że dalsze pozostawanie sprawcy w zakładzie nie jest konieczne, sąd orzeka bezzwłocznie. Przepis ten stanowi ponadto, że w razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

Natomiast art. 204 § 2 k.k.w. określa katalog podmiotów, których obecność podczas posiedzenia w przedmiocie dalszego stosowania pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym jest obowiązkowa. W myśl tego przepisu są to: prokurator oraz obrońca w przypadkach określonych w art. 8 § 2 k.k.w., chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

Brak możliwości wzięcia udziału skarżącego w posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym wynika także z art. 22 § 1 k.k.w., który stanowi, że prokurator, skazany oraz

---

¹⁾ sentencja została ogłoszona dnia 29 marca 2017 r. w Dz. U. poz. 666.

jego obrońca, sądowy kurator zawodowy, pokrzywdzony, a także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, tylko jeżeli ustawa tak stanowi. Natomiast w posiedzeniu sądu wyższej instancji mają prawo wziąć udział osoby, którym przysługuje prawo do udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

II. Wzorce kontroli

Art. 45 ust. 1 w związku z art. 41 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

III. Treść orzeczenia

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 204 § 1 i 2 w związku z art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje prawa do osobistego udziału sprawcy, wobec którego stosowany jest środek zabezpieczający polegający na umieszczeniu w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, w posiedzeniu sądu w sprawie dalszego stosowania tego środka zabezpieczającego, **jest niezgodny** z art. 45 ust. 1 w związku z art. 41 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał stwierdził, że rozstrzygnięcie o dalszym pobycie skazanego w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym stanowi „sprawę” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Podtrzymując swoją dotychczasową linię orzeczniczą, zauważył, że orzekanie „pod nieobecność” strony jest wyjątkiem, „[...] który nie powinien być stosowany przez prawodawcę w sposób ekstensywny”. Ponadto, biorąc pod uwagę aksjologię konstytucyjną, w tym zasady ochrony zaufania obywateli do państwa i dbałości o społeczne poczucie sprawiedliwości, przyjął, że istotnym jest, aby „[...] orzeczenia sądów określające zakres swobody korzystania z wolności osobistej, a zwłaszcza orzeczenia w sprawie pozbawienia tej wolności nie zapadały pod nieobecność osoby, której dotyczą”. Choć, jak zauważył Trybunał Konstytucyjny, prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy, z którego wynika dyrektywa rozpoznawania spraw przez sąd w obecności osoby, o których prawach i obowiązkach sąd ma orzec (wewnętrzny aspekt zasady jawności), nie ma charakteru absolutnego, ograniczenia wynikające z art. 204 § 1 i 2 w związku z art. 22 § 1 k.k.w. nie są konieczne dla realizacji innych zasad i wartości konstytucyjnych.

Zdaniem Trybunału sprawność postępowania sądowego jest wartością konstytucyjną. Jednak realizacja tej wartości nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia dla wyłączenia możliwości skorzystania przez skazanego z podstawowych środków prawnych służących zagwarantowaniu konstytucyjnego prawa do rozpoznania sprawy przez sąd w sposób

sprawiedliwy i jawny (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz do obrony na każdym etapie postępowania (art. 42 ust. 2 Konstytucji). W związku z tym orzeczono, że art. 204 § 1 i 2 w związku z art. 22 § 1 k.k.w. w sposób nieproporcjonalny ogranicza prawo wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Trybunał zaznaczył ponadto, że w postępowaniu, o którym mowa w art. 204 § 1 k.k.w. sąd powinien mieć możliwość zapoznania się ze wszystkimi istotnymi okolicznościami w sprawie. Dlatego też uznano, że sprawiedliwe i jawne rozpatrzenie sprawy dotyczącej dalszego stosowania środka wyłączającego możliwość korzystania z wolności osobistej „[...] wymaga obecności oraz wysłuchania osoby, o której sytuacji faktyczno-prawnej sąd decyduje, chyba że z uwagi na stan zdrowia tej osoby udział w posiedzeniu byłby bezcelowy lub niewskazany, albo osoba ta odmawia udziału w posiedzeniu lub uchyla się od niego, a sąd nie uznaje jej sprowadzenia za konieczne”.

IV. Wskazówki dla prawodawcy

Trybunał Konstytucyjny nie zawarł w wyroku wytycznych dla jego prawidłowego wykonania. Biorąc jednak pod uwagę treść uzasadnienia, należy przyjąć, że prawodawca powinien podjąć prace legislacyjne zmierzające do wprowadzenia przepisów umożliwiających skazanemu udział w posiedzeniu sądu w przedmiocie wykonywania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym.

Piotr Ołdak
Wicedyrektor
Departamentu Prawnego i Postępowań przed
Trybunałem Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/